

Muzeum obce Jezernice, aneb co všechno odvál čas

Obec Jezernice se rozkládá v malebném údolí Moravské brány severovýchodně od města Lipníka n/B. Moravská brána je 75 km dlouhá sníženina, která se táhne od severovýchodu k jihozápadu. Na severu tvoří přirozenou hranici Oderské vrchy a z jižní strany ji lemují Hostýnské vrchy s horou Maleník.

Tímto údolím protéká řeka Bečva, jejíž úval vytvořil od Baltu až k Dunaji přirozenou cestu zvanou „Jantarová stezka“. Ta byla využívána od nejstarších věků v historických proměnách až po současnost. Výhodná strategická poloha vedla v její nejužší části k výstavbě významných hradů. Na jihu, nad vesnicí Týn nad Bečvou, je to hrad Helfštýn, na severní straně hrad Drahotuch.

V údolí mezi těmito hrady byla založena Jezernice. Středem obce protéká Jezernický potok, podél kterého vede po obou stranách silnice. Vytváří tak širokou ulici asi 2 km dlouhou. Uprostřed návsi stojí kostel sv. Martina, postavený ve 14. století.

Obecní škola byla postavena roku 1853 na místě původní zchátralé školy. Výhodná geografická poloha Moravské brány byla využita při stavbě jedné z prvních železnic ve střední Evropě (Ferdinandova dráha). Údolí bylo pod tratí překlenuto čtyřiceti dvěma viadukty. Vesnice vznikala současně s vytvářením drahotušského dominia ve 2. pol. 13. století a patří k nejstarším sídlištím regionu. První písemná zmínka o Jezernici pochází z roku 1353.

V současnosti se vzhled vesnice stále mění. Původní selská stavení nahrazují výstavné rodinné domy. Historie nám uniká do nenávratna. Vyzvali jsme proto občany a pokusili se shromáždit historické předměty po našich předcích, aby nebyly navždy ztraceny. Ze získaných předmětů jsme vytvořili expozici s názvem „Co všechno odvál čas“. Dokumentuje život naší obce hlavně v první polovině 20. století.

Vstupte, prosím, dále.

U vchodu vás přivítají děvčata v krojích, které zhotovila pro své čtyři dcery Františka Hejtmanová. Jako vdova sama vychovala čtyři dcery a musela si umět poradit. Na kroje použila materiál, který dokázala levně nakoupit. Ušila je na způsob záhorských krojů ve 40. letech 20. století.

Dále se ocitnete **v kuchyni**, která byla nejdůležitější místností v domě. Je zde kredenc na uchování potravin a nádobí, stůl se starou petrolejovou lampou, lavička, která stávala pod oknem. Kdo asi na ní sedával? Hrníčky a talířky jsou zavěšené na polici.

Nedílnou součástí byla kachlová kamna, na kterých se vařilo, sušilo ovoce, pekly se buchty a za kterými tak rády lehávaly děti. Zde se jedlo, besedovalo, drhlo se peří, četlo, žehlilo prádlo nebo se koupalo ve starých neckách. Děvčata si pečlivě připravovala svoji výbavu. Nejstarší výšivky, které vystavujeme, jsou prokazatelně z let 1910 - 1920. A co naše babičky a prababičky vařily?

Zasmažené polévky zeleninové, bramborové, pokyseláky, chamulu (omáčku z hrušek a jablek), šimlenu - ta byla z mléka a povidel - a k tomu vařené brambory. Výborná byla pražená krupice, krupice s vejci, drobky v mlíku, amolety, tlučinky, bída, kynuté koláče a hlavně brambory a zelí. Maso bylo u staříků jen jednou týdně v neděli. Jistě záleželo na poměrech rodiny, zda se jednalo o chudého chalupníka nebo bohatého sedláka.

Naše prohlídka pokračuje **světnicí**. Tam se chodilo jen málokdy. Stávaly zde skříně, postele, na kterých spávalo pod velkou peřinou naplněnou husím peřím i více dětí najednou. Často se vytápěla jen otevřenými dveřmi z kuchyně, kde bylo nejtepleji. Pokud byla kuchyň dost velká, bývaly postele i tam. Do světnice patřil také stůl, u kterého se sedávalo jen při slavnostních příležitostech. Nejlepší kousky porcelánu a skla byly vystaveny v příborníku. V šuplíku měla hospodyně ukryty své poklady – háčkované rukavičky, brože, perličky, řetízky a jiné drobné šperky, které si brala jen vyjímečně při slavnostních příležitostech.

Nejkrásnějším kouskem nábytku byl kosn (větší komoda), do kterého se pečlivě ukládalo nažehlené prádlo, na něm stály sošky svatých patronů, kteří měli rodině zajistit pomoc a Boží požehnání.

Řemeslníci

Důležitou součástí každé obce byli řemeslníci, kteří často své zkušenosti a um předávali dále svým potomkům.

Již od 14. století se řemeslníci sdružovali v cechy. Ty měly královská privilegia a cechovní řády. V čele stál volený cechmistr, který pečoval o důležité listiny a cechovní relikvie. Každý cech měl svůj vlastní erb, vyrytý do pečtidla, vyšitý nebo malovaný na cechovní korouhvi a pohřebním štítu. Cechy měly své ochránce v některém ze světců. V roce 1859 byl vydán živnostenský řád a od poloviny 19. století cechy

postupně zanikly. Místo nich vznikla okresní společenstva jednotlivých řemesel.

Obyvatelé obce byli českého původu a živilí se převážně zemědělstvím. V obci byly tři mlýny, tři hostince, tři obchody s lihovinami, pracovali zde čtyři krejčí, dva kováři, dva stolaři, tři ševci, pekař, hodinář, sedlář a zámečník. Kromě mlýnů byla v obci také mlékárna a výroba cementového zboží.

Mlynáři

Nejstarší mlýn byl na č.p. 2. V roce 1872 se tam usadil, po sňatku s Marianou Onderkovou z Podhoří, Fridolin Lassner. Přišel z Haukovic u Uničova a mluvil pouze německy. Měli devět dětí a mlynářské řemeslo vykonával až do smrti v roce 1898. Nejmladší syn zahynul v první světové válce. Nejstarší syn Antonín se vyučil mlynářskému řemeslu a po sňatku s Annou Nepomucenou Bubeníkovou z Dolního Újezda zůstal na mlýně. Měli spolu deset dětí, pět z nich zemřelo. V první světové válce utrpěl těžké zranění kolena, což zapříčinilo jeho 70% invaliditu, byl tak neschopný vykonávat mlynářskou práci. Po odchodu do války měla na starost vedení mlýna manželka. Nejstarší syn Evžen se musel od deseti let učit mlynářskému řemeslu, stal se tovaryšem a mlynářem. V roce 1931 se oženil s Miladou Kellnerovou, měli spolu dvě děti, jedno zemřelo. Za jeho období byl celý mlýn renovován, zvýšila se mlecí kapacita. V padesátých letech vzaly Severomoravské mlýny Olomouc mlýn do své správy a pan Lassner byl pouze jeho vedoucí. V roce 1959 byl manželům Lasserovým majetek vyvlastněn. V současné době je bývalá část mlýna přestavěna k bydlení.

Druhý nejstarší mlýn byl na čp. 27. V roce 1830 se uvádí, že zde byl mlynářem Ignác Vaisnar, později vdova Kratochvílová. Počátkem 20. století provozoval mlynářskou živnost Bedřich Gogela, narozený roku 1890 a v řemesle pokračoval i jeho syn Jaroslav. Byl to poslední mlynář na tomto mlýně.

Nejmladší mlýn byl na čp. 17. Prvním mlynářem se stal Antonín Kašpařík (1704 – 1776). Postupně se zde vystřídaly čtyři generace jeho potomků. Posledním mlynářem byl Augustin Pokluda, který se oženil v roce 1921 s Celestinou Kašpaříkovou.

Kolář, tesař, stolaři,

Konstantin Chytil, narozený roku 1887, se vyučil kolářem. V Jezernici se oženil s Anežkou Malochovou z č.p. 47. Narodil se jim syn Jan, který se rovněž vyučil kolářem a společně s otcem pracovali v dílně. Se svou

manželkou Marií, rozenou Suchánkovou, vychovali čtyři děti. Pro nedostatek práce začal pracovat u firmy v Hranicích, kde se navíc vyučil tesařskému řemeslu. Byl velmi schopný a oblíbený. Po zaměstnání pracoval doma podle potřeby ve své dobře vybavené dílně po dlouhá léta až do své nemoci.

Antonín Suchánek, narozený roku 1897, se vyučil stolařem. Nejprve pracoval v dílně pana Kunovského na čp. 69. Oženil se a se svou rodinou bydlel v domě čp. 119. S manželkou měl čtyři dcery. Postupně si vybudoval na zahradě stolářskou dílnu a v roce 1932 zde začal provozovat řemeslo. Stolářem se u něj vyučil Antonín Koláček, který si vzal za manželku jeho nejstarší dceru Marii. Společně pracovali až do doby, kdy Antonín Koláček těžce onemocněl a v roce 1961 zemřel. V pozdějších letech dílnu zdědil a stolářské řemeslo oživil vnuk Antonína Suchánka pan Ladislav Haša, který pokračuje v rodinné tradici.

Stolař František Balhar se vyučil u mistra Kunovského v Jezernici. V roce 1930 se oženil s Žofií Mořkovskou a měli spolu jednu dceru. Ve svém domě čp. 149 si zařídil menší stolářskou dílnu, ve které vyráběl okna, dveře, nábytek a různé jiné výrobky. Podílel se na postavení chaty u rybníka v „Chrástí“. Byl zaměstnán ve firmě TOS a později ve firmě SOLO v Lipníku nad Bečvou. Řemeslu se věnoval doma po zaměstnání v letech 1920 - 1965.

Ševci

František Hejtman č.p. 71 provozoval ševcovskou praxi asi od roku 1895 až do velmi vysokého věku. Oba své syny Karla a Vladimíra naučil rovněž svému řemeslu. Pro tři řemeslníky však nebylo dost práce, aby se všichni užívali. Synové chodili do zaměstnání a po práci otci vypomáhali v dílně. Syn Vladimír, který zůstal v rodném domě, se oženil s Františkou Janáskovou z Loučky. Zemřel ve věku 42 let a zanechal po sobě vdovu se čtyřmi dcerami.

Karel Libosvár se narodil v Kunovicích. V letech 1934 - 1937 se vyučil ševcem. Oženil se s Věrou Brázdovou a přestěhoval se do Jezernice, kde vychovali tři děti. Nejprve bydlel s rodinou ve výměně domu u Brázdů čp. 11. V roce 1958 si postavil v sousedství nový dům čp. 96, ve kterém si zřídil v malé kůlně ševcovskou dílnu. Léta pracoval na dráze, takže ševcoval při zaměstnání. Zemřel ve věku 50 let a po něm již nikdo z rodiny ševcovské řemeslo nepřevzal.

Řezník

Miroslav Vilímec se narodil v Malhoticích a řezníkem se vyučil u Eduarda Koryčánka. V Jezernici se oženil s Jarmilou Jemelkovou, s níž vychoval dva syny. Nejdříve bydleli v domě čp. 38, později si postavili dům nový. Své řemeslo vykonával od roku 1944 až do roku 2000. Byl zaměstnán na jatkách v Přerově a několik let vedl prodejnu masa v Jezernici. Svou zručnost a dovednost často uplatňoval při zabíjačkách v obci a okolí. Byl velmi žádaným řemeslníkem, jeho klobásy a jitrnice jsou nezapomenutelné.

Legionáři

Prohlídka pokračuje u legionáře pana Františka Navrátila čp. 58, jednoho z 23 legionářů z Jezernice. Kromě předmětů z jeho pozůstalosti zde můžete vidět legionářskou čepici, bajonet, válečný kříž, ruské bankovky, zásobník na náboje, pitítko a dalekohled, zapůjčené z Obce legionářské Lipník n/B.

Téměř všichni obyvatelé v obci se zabývali zemědělskou výrobou, včetně živnostníků. **Zemědělství** je na výstavě zastoupeno pouze symbolicky drobným hospodářským náradím.

K sečení se počátkem 19. století používala kosa, srp a hrabice na obilí. První žací stroje se objevily až v druhé polovině 19. století. Půda se kypřila motykou, dřevěným rádlem, ruchadlem a později pluhem. Obilí se mlátilo nejprve cepy, koncem století mlátičkou. K čistění obilí se používal fukar. Tehdy byl samostatným strojem než se stal součástí vnitřního zařízení mlátičky. Od osmdesátých let se ve větší míře začaly používat secí stroje, hrabačky a mlátičky. Až do padesátých let 20. století byly jako tažná zvířata využívány krávy, koně a volci, později je nahradily traktory. Zemědělské náradí doplňují předměty z hospodářství. Dlabané dřevěné mísy sloužily k zadělávání chleba, používaly se k zabíjačkám a měly ještě další využití v domácnosti.

V tomto krátkém průvodci jsme vzpomněli pouze ty řemeslníky, jejichž rodiny nám pro expozici zapůjčily předměty z jejich dílen a poskytly nám informace o jejich životě. Všem děkujeme!

Pokud budete chtít opět nasát neopakovatelnou atmosféru starých časů a mnozí možná zavzpomínat na to, co všechno odvál čas, rádi vás v našem muzeu přivítáme.